
A mediáció elméleti és gyakorlati szempontjai a román jogrendszerben

Diana Cirmaciu*

---

1. Bevezetés

A konfliktusos helyzetek alternatív módon történő kezelésének népszerűsítése érdekében a közvetítés, másnéven mediáció, 2005-ben Romániában is az igazságszolgáltatási reform stratégiájának alapvető témája lett.

A román jogrendszerben a mediációt a 2006. évi 192. számú törvény¹ szabályozza, melyben a jogalkotó meghatározza a mediáció fogalmát, ami egy *alternatív konfliktuskezelő módszer, melynek keretén belül a vitában érdekelt felek barátságos úton, egy harmadik szakképzett fél (mediátor/közvetítő) közreműködése által kísérik meg a jogvita rendezését, melynek során a közvetítő semleges, pártatlanul, bizalmasan és a vitában érdekelt felek szabad hozzájárulásával működik közre a vitát lezáró megállapodás létrehozásában.*

A mediáció a vitában érdekelt felek közvetítőbe vetett bizalmán alapszik, akinek feladata, hogy elősegítse a köztük lévő tárgyalások előrehaladását, ugyanakkor támogassa őket egy kölcsönösen kedvező, hatékony és tartós megoldás elérése érdekében.

2010. március 3. napján lépett hatályba a 2009. évi 370. számú törvény², mely módosítja és kiegészíti a 2006. évi 192. számú törvény rendelkezéseit. E törvény 6. cikkelye előírja, hogy

„A bírósági illetve a választottbírói szervek, valamint más, igazságszolgáltatási hatáskörrel felruházott szervek tájékoztatják a feleket a mediációs eljárás igénybevételének lehetőségeiről és annak előnyeiről, továbbá javasolják, hogy a közöttük felmerült jogvitákat közvetítés útján igyekezzenek rendezni.”

A jogszabály eredeti változata az igazságszolgáltatási szerveknek a közvetítői eljárásról való tájékoztatás lehetőségét biztosította, míg a 2009-ben hatályba lépett

---

* Egyetemi docens, dékánhelyettes, Nagyváradi Egyetem, Jogi Kar

¹ A közvetítésről és a közvetítői tevékenység megszervezéséről szóló 2006. évi 192. számú törvény, amely megjelent a Román Hivatalos Közlöny 441/2006. május 22. számában.

² A közvetítésről és a közvetítői tevékenység megszervezéséről szóló 2006. évi 192. számú törvény kiegészítéséről és módosításáról szóló 2009. évi 370. számú törvény, mely megjelent a Román Hivatalos Közlöny 831/2009. december 3. számában.

változtatásoknak köszönhetően ez a lehetőség tájékoztatási kötelezettséggé vált, még a bírók számára is.

A törvény nem helyez kilátásba büntetést ezen kötelezettség teljesítésének elmulasztása esetére. A közvetítés azonban a 2005-2007 között lezajlott, igazságügyi rendszert érintő reformstratégia része, *amely arra hivatott, hogy a bíróságok tevékenységét mérsékelje és a bírókat tehermentesítse*. Mindezek tekintetében világossá válik, hogy ez a kötelezettség a bírók érdekeit szolgálja, elősegíti a hatékonyabb munkavégzésüket, átruhazza a törvényben meghatározott, jogvitás helyzetek megoldását a felek, illetve a köztük közreműködő mediátor részére.

A 6. cikkelyben szabályozott tájékoztatási kötelezettség az alábbi három szempont alapján vizsgálható:

- *a mediáció eljárás igénybevételenek lehetőségéről való tájékoztatás*, mely tulajdonképpen azt jelenti, hogy a bíró tudatja a felekkel, hogy a jogvitás helyzetük megoldására egy másik lehetőség is a rendelkezésükre áll, mégpedig a közvetítői eljárás;
- *a mediáció eljárás előnyeinek a bemutatása*, melynek keretén belül a bíró röviden részletezi az eljárás gyorsaságát, a megbeszélések zártkörű voltát, a felek hozzájárulásának szükségességét, a bírósági illeték visszatérítésének lehetőségét, a megkötött egyezség végrehajtható jellegét, valamint az alacsonyabb költségek valószínűségét;
- *a mediáció eljárás javaslása*, mely egyértelműen többet jelent egy egyszerű bírói tájékoztatásnál, hiszen nem csak bemutatja az eljárás előnyeit, hanem szorgalmazza ennek az alkalmazását, konkrétan utalva arra, hogy hogyan kerülhetnek kapcsolatba a közvetítőkkal (pl. a bíróságon kifüggesztett közvetítők névjegyzéke), továbbá felvilágosítja a feleket, hogy a bíróság épületében, a folyosókon vagy a nyilvánosság számára könnyen elérhető helyeken különböző tájékoztató jellegű füzeteket találnak.

Ezen kötelezettség teljesítése azonban kérdéses, hiszen a tájékoztatás hatékonyságának megvalósulása körülményessé válhat. Ugyanis, egy igen túlterhelt bíróságon, ahol a bírónak számtalan ügyet kell megoldania, nehéz egyensúlyt teremtenie az ügyek gyors és hatékony megoldására való kötelezettsége, valamint a felek tájékoztatási kötelezettségének teljesítése között.

A bíróságok, illetve maguk a bírák számára is több megoldás is létezik e probléma orvoslására. Az egyik, amely nem érinti az eljárások időtartamát, az, hogy az összes bírósági idézésen az alábbi megjegyzést tüntessék fel: „Jelen jogvita megoldása érdekében javasoljuk, hogy kérvényezzék a közvetítői eljárást”, vagy bármilyen más, röviden és lényegre törő megfogalmazást, mely ismerteti a felekkel a közvetítést, és szorgalmazza, hogy folyamodjanak ehhez az eljáráshoz.

Egy másik megoldást az jelentene, ha a bíróknak lehetőségük lenne arra, hogy a tárgyalás megnyitásakor egy általános jellegű tájékoztatást tartsanak, és esetről esetre, a további tárgyalások alkalmával is, illetve időközönként javasolja a közvetítői eljárás alkalmazását azokban az ügyekben, melyekben ez lehetséges.

A gyakorlatban felmerülő kérdés, hogy a bíró *tájékoztatási, sőt mi több, javaslattételi kötelezettsége, nem sérti-e a bíró legfontosabb kötelezettségét, mégpedig a pártatlanságot?*

A pártatlanság,³ ahogyan az a jogelméleti értekezésekből is kitűnik, elengedhetetlen az igazságszolgáltatás megfelelő megvalósulásához. Nem csak magára az ítéletre vonatkozik, hanem az egész eljárásra, amely során megszületik az ítélet. A pártatlanság tényének, mind a valóságban, mind az ésszerű megfigyelő szemszögéből is léteznie kell, mert amennyiben felmerülne a bíró pártatlanságának hiánya, az az egész igazságszolgáltatásba vetett hitet alapjaiban rendítené meg. Éppen ezért a bíró kötelezettségeit kedvezmények, szubjektivitás és előítéletek nélkül köteles teljesíteni. Ennek érdekében a bírónak kerülnie kell a beavatkozásokot és az egyoldalú kommunikációt a polgári peres eljárás során, hiszen az elkerülhetetlen módon a pártatlansági kötelezettségének megszegését eredményezné.⁴

Éppen a bírói pártatlanság fontossága miatt a kérdés súlyát nem lehet alábecsülni. Mi több, az ügyvédek és a választottbírók hivatkozhatnának hátrányos megkülönböztetésre abban az esetben, ha csak a közvetítő élvezné a bíró ajánlását, más jogi szakemberek pedig nem.

A felvetett jogi probléma megoldható a közvetítésre vonatkozó törvény megfelelő módon történő értelmezése és alkalmazása által. Így mindaddig, amíg a bíró nem javasol egy bizonyos közvetítőt, aki egyik vagy másik közvetítői egyesületből származik, és meghatározott ügyekre szakosodott, csak szorgalmazza, hogy a felek a jogvita helyzetet nemperes eljárás keretében orvosolják, addig nem beszélhetünk a pártatlanság kötelezettségének megszegéséről.

Továbbá, a bíró a pártatlanságra vonatkozó kötelezettségének megszegése nélkül jár el, amikor jóhiszeműen gyakorolja a tájékoztatási kötelezettségét. Ezen kötelezettsége sokkal fontosabb abban az esetben, ha a feleket nem képviseli ügyvéd az eljárás során. A Polgári Perrendtartásról szóló Törvénykönyv (továbbiakban: PPTk) 21-22.⁵ cikkelyének értelmében a bíró „ismerteti a felekkel a rájuk háruló kötelezettségeiket, *javasolja számukra a vitás helyzet barátságos, közvetítői eljárás útján történő rendezését* és kötelessége, hogy minden törvényes eszközzel igyekezzen bármely, az ügyben forgó igazság kiderítését gátló hibák megelőzésére.”

A PPTk 438. cikkelyének értelemben a bíró a felek megállapodását egy bírósági határozat által jóváhagyhatja zárt ülés keretében, akár egyesbíróként is eljárva, azon a napon, amelyiken a felek előtte megjelentek.

A házasság felbontására irányuló peres eljárás keretében, a PPTk 921. cikkelye az irányadó. Ennek megfelelően a bíróság elnöke – a keresetet megkapva – köteles a feleknek békülési tanácsokat adni. Továbbá, a bontóperhez kapcsolódó eljárások tekintetében a bíró tudomásul veszi a felek akaratát, mindaddig, amíg nem

³ C. Dănilă: *Comentariu asupra principiilor de la Bangalore privind conduita judiciară*, C.H.Beck Kiadó, Bukarest, 2010, 56-60. o.

⁴ Uo.

⁵ A bíró szerepe az igazság felderítésében

károsítja a kiskorú gyermek érdekeit és a törvény rendelkezéseit. A törvénykönyv 924. cikkelye szerint „a házastársak a per folyamán bármikor kibékülhetnek, még akkor is, ha a bírósági illetéket nem fizették meg.” Abban az esetben, ha a felek között létrejön az egyezség, a bíróság megállapítja ennek tényét, lezárja az ügyet és amennyiben az illetéket megfizették, ezt visszaszolgáltatja a feleknek.

A fentiekből is kitűnik, hogy polgári perekben a rendelkezés elve az egész eljárás fő irányadója. A bírónak gyakran törvény általi tájékoztatási kötelezettsége van, melynek célja, hogy segítse a feleket egyezsége jutni. A közvetítői eljárás intézményének feladata, hogy jól körülhatárolja ezeket a bírói kötelezettségeket. Ha a bírói tájékoztatási kötelezettség helyes értelmezése és alkalmazása megvalósul, nem kerül sor a bírói pártatlanság megsértésére.

Minden kétely elkerülése érdekében fontos kiemelnünk, hogy nemzetközi szinten az Európa Tanács és az Európai Unió is kötelezi a tagállamokat: az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának a családi mediációról szóló R (98) 1. számú ajánlásában, valamint az Európa Tanács a polgárügyi *mediációra vonatkozó R (2002) 10. számú ajánlásában*, hogy tájékoztassák a nyilvánosságot a családi mediáció lehetőségeiről és módjáról, az igazságszolgáltatásban dolgozókat pedig a polgári ügyekben igénybe vehető mediációs lehetőségről és könnyítsék meg azt, hogy nemzetközi szinten is elérhetővé váljon a mediáció⁶

Azokban a peres eljárásokban, amelyek a törvény értelmében a közvetítői eljárás vagy más alternatív, jogvitás helyzeteket lezáró eljárás tárgyát képezhetik, *a feleknek és/vagy az ügyben érdekelt félnek, bizonyítaniuk kell, hogy részt vettek egy, a közvetítői eljárás előnyeit ismertető ülésen, az alábbi területeken:*

- a) *fogyasztóvédelem területén*, amikor a fogyasztó egy olyan kár meglétére hivatkozik, amely egy hibás termék vagy szolgáltatás vásárlása következtében, vagy a fogyasztói szerződés egyes záradékainak, illetve a benne szereplő garanciák be nem tartása révén, vagy a szolgáltató és a fogyasztó közötti szerződésben foglalt feltételek tisztességtelen jellege miatt, vagy egyéb, a fogyasztóvédelem területén, a hazai és uniós jogszabályok által biztosított jogok megsértése esetén keletkezett;
- b) *családjog területén*, a törvény által meghatározott esetekben, így a) házasság folytatása, b) közös javak megosztása, c) szülői jogok gyakorlása, d) a gyermekek lakcímének meghatározása, e) gyermektartás megállapítása, f) egyéb, más nézeteltérések, amelyek a házastársak közötti viszonyban felmerülnek a törvény által biztosított jogaikkal kapcsolatban;
- c) *birtoklás, tulajdonelhatárolás, határvonal módosítása, és minden más szomszédjogi viszonyt érintő ügy esetében*;
- d) *szakmai felelősség területén*, mint a szakmai/orvosi hiba, abban az esetben, ha a speciális jogszabályok nem írják elő egy másik eljárás alkalmazását;
- e) *munkaügy területén, melyek a munkaszerződés megkötése, végrehajtása és megszűnése során keletkezhetnek*;
- f) azon polgári eljárások esetében, melyeknek értéke nem haladja meg az 50.000 lejt, kivételt képeznek azok az ügyek, melyekben végrehajtandó

⁶ Lásd Zeno Șuștac, Cristi Danileț, Claudiu Ignat: *„Medierea –Standarde și Proceduri*, Universitară Kiadó, 2009, 11-18. o.

határozat született a fizetéseképtelenségi eljárás megindításáról vagy a kereskedelmi nyilvántartással kapcsolatos intézkedésekről.

2. A mediáció magánjogban történő alkalmazásának területei

Felvetődik a kérdés, hogy a magánjogban melyek azok az esetek, amelyekben a bíróság javasolhatja a mediációt. Megemlíthetnénk itt az összes kereskedelmi vagy polgári jogi igényeket, függetlenül attól, hogy szerződésszegés vagy szerződésen kívül okozott kár a felelősségrevonás alapja, továbbá ide sorolhatjuk a biztosítási viszonyból, tevőleges kötelezettségből, örökösödési vagy házassági vagyonfelosztási eljárásból, házasság felbontásával kapcsolatos jogviszonyokból és a fogyasztóvédelem területén jelentkező jogvitákból származó igényeket.

Ezen a területen egy érdekes probléma válik mind inkább időszerűvé, talán a gazdasági válságnak is köszönhetően, a banki hitelszerződésekbe foglalt tisztességtelen szerződési feltételek kérdésköre. Abban az esetben, ha a bíróság megsemmisít egy ilyen jellegű záradékot, nagyon körülményes helyzetet teremt, hiszen meg kell találnia azt a szerződéses egyensúlyt, melynek értelmében a bank sem veszíti el a szerződésben rögzített biztosítékokat (garanciákat), ugyanakkor a hitelkérelmező sincs kiszolgáltatva a tisztességtelen szerződési feltételeknek, melyek következtében nem tudja fizetni a törlesztőrészeket. Éppen ezért, az ilyen helyzetekben tökéletes megoldás lehet a közvetítői eljárás alkalmazása.

A földalappal kapcsolatos jogviták esetében nem lehet a közvetítői eljárást alkalmazni. Azonban, ha egy meghatározott jogcím alapján egy adott földterület bekerült az ingatlanok polgári forgalmába, amelynek megsemmisítése kötelezővé teszi a bírósági eljárást, mégis lehetséges a közvetítés, ugyanis a közigazgatási hatóságok, valamint a tulajdonjog helyreállítását követelő fél tárgyalásokat folytatnak a földterületet illetően abban az esetben, ha az eredeti állapot helyreállítása nem megvalósítható. Ilyen esetek a gyakorlatban sokszor előfordulnak.

Természetesen léteznek olyan *polgári jogviták, amelyeknél mediációra nem kerülhet sor*. Ide sorolhatók a személyhez fűződő jogok, az apaság megállapítása iránti perek, az apaság elismerésének megállapítása.

A gyakorlatban fellelhetők más jellegű jogviszonyok is, melyek annak ellenére, hogy nem rendelkeznek szigorúan személyes jelleggel, nem képezhetik a közvetítői eljárás tárgyát, így az anyakönyvi kivonatok módosításával, kiegészítésével és érvénytelenítésével kapcsolatos igények, az elbirtoklás, ingatlan-nyilvántartási bejegyzések elleni keresetek. Ezekben az esetekben a felek közötti megállapodás anyakönyvekbe vagy ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzése a bíróság erre vonatkozó határozata hiányában nem lehetséges.

3. A polgári bíróság előtti eljárás

Azt követően, hogy a felek közvetítőhöz fordultak, és az eljárás egy egyezséggel zárult, pontosabban közvetítői megállapodással, a 2006. évi 192. törvény 59. cikkelyének értelmében lehetőségük van arra, hogy a megállapodást közjegyző által hitelesítsék, vagy bírósági határozat által megerősítsék. Ez a lehetőség azonban csak akkor áll fenn, ha a közvetítés a bírósági eljárás kezdeményezése előtt elkezdődött.

Azokban az esetekben, ha a felek saját elhatározásukból vagy a bíróságnak a szorgalmazása által a közvetítés mellett döntenek, a bíróság a peres ügyök tárgyalását a felek kérésére felfüggeszti a PPTk 411. cikkely (1) bek. (1) pontjának megfelelően, az elévülési időt pedig 3 hónapra felfüggeszti. Ebből következik, hogy a közvetítői eljárás jogalkotó által vélt időtartama 3 hónap.

Amennyiben létrejön a közvetítői megállapodás, a felek kérhetik az ügyök folytatását, amely mentes az eljárási illeték alól és kérhetik a bíróságot az egyezséget jóváhagyó határozat kihirdetésére a PPTk 438. cikkelye értelmében, mely megerősíti az ő akaratukat.

Ha a bíróság megállapítja, hogy a megállapodásuk megfelel a jogszabályi előírásoknak, azokra a jogokra vonatkozik, amelyekkel a felek rendelkezhetnek, *egyezséget jóváhagyó határozatot hoz, amely eltérve a PPTk rendelkezéseitől, végrehajtható a módosított közvetítésről szóló törvény 63. cikkelyének 3. bekezdése alapján.*

A bíróság által meghozott, a közvetítői megállapodást megerősítő, peregyezségi határozatra a PPTk 438-441 cikkelyei⁷ irányadóak. Ezeknek megfelelően egy ilyen jellegű határozatot a bírónak lehetősége van zárt ülésen is meghozni, a felek jelenlétében, idézés nélkül, ehhez azonban az ő előzetes jóváhagyása szükséges, mely a határidő módosítása által konkretizálódik. Az eljárás egyszerűsített és nagyon gyors. Az alábbi feltételek mellett a bíróság napirendre tűzött ügyeit - a közvetítői eljárást alkalmazva - még az első tárgyalás időpontja előtt vagy akár annak alkalmával meg lehet oldani.

A közvetítő szerepét illetően elmondhatjuk, hogy az ő feladata gyakorlatilag a közvetítői megállapodás aláírásakor megszűnik, ő nem képviselheti a feleket a bíróság előtt, ugyanis az ilyen jellegű tevékenységeket a közvetítésről szóló törvény tiltja. Azonban valahányszor a közvetítői megállapodás megkötése a bírósági eljárás megindítása után történik, a közvetítőnek kötelezettsége az illetékes bíróságot erről írásban értesíteni.

A felek személyesen maguk vagy jogi képviselő útján kérhetik a bíróságon a közvetítői megállapodásuk bírósági megerősítését.

A bíróság megvizsgálja a közvetítő előtt megkötött megállapodást, *különösen az alábbi kérdéseket ellenőrzi:*

- *rendelkezhetnek-e a felek azon jogokkal, melyeket az említett megállapodás tartalmaz,*

⁷ A PPTk 441. cikkelye kimondja, hogy „Jelen szakasz rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell azokban az esetekben is, amikor a felek egyezsége jutása a közvetítői eljárás eredménye.”

- *a felek-e a tényleges a birtokosai ezen jogoknak* (pl. bírósági vagyonmegosztás esetén a bíróságnak meg kell vizsgálnia a javak valós létezését a felek vagyonában, a felek minőségét, és azt is, hogy az egyezség az összes tulajdonostárs, tulajdoni hányaduknak megfelelő arányú hozzájárulásával jött-e létre; örökösödési vagyoneosztás esetében a bíróságnak meg kell határozni, hogy a hagyatékot időben elfogadták-e, és hogy megvalósult-e az osztatlan tulajdonból való kilépés az egyezségben leírt módon a felek örökölt tulajdoni hányadának megfelelően; a másik fél javára történő lemondás lehetséges, amíg a közvetítői megállapodás ezt konkrétan tartalmazza, ez tulajdonképpen az örökség elfogadásának aktusa, melyet a jogok átruházása követ);
- *a megállapodás megfelel-e a törvény által előírt formai követelményeknek* (így pl. földterület megosztását érintő esetben a megállapodást hitelesített okirat formájában kell megkötni);
- *tiszteletben tartották-e a cselekvőképességgel nem rendelkező, vagy a korlátozott cselekvőképességgel rendelkező személyek jogait* (pl. a szülők közötti vagyonmegosztás esetében a kiskorú részére volt-e speciális gondnok kirendelve és megvolt-e a kinevezett gondnok és a gyámhivatal kettős hozzájárulása a rendelkezési okirat létrejöttéhez).

4. A közvetítői megállapodás jogszerűségének ellenőrzése. A bíróság határozata és annak joghatásai

A *polgári jogi vagy kereskedelmi igények* területén kötött közvetítői megállapodás esetén a bíróság megvizsgálja az abban szereplő kötelezettségek, kötelelemkeletkeztető tényállások létrejöttét és megalapozottságát, valamint a megállapodás jogszabályoknak való megfelelését, ugyanis egy minimális számú okirat megléte kötelező.

Hagyatéki vagy közös vagyon megosztása esetén a jogszabály előírja, hogy a közvetítői megállapodásnak tartalmaznia kell a vagyontárgyak nevesítését, vagyis azok körülhatárolását. A bíróság megvizsgálja a felek tulajdoni jogcímét, a jogaik kiterjedését, és hogy ezek a jogok nem jelentik-e az elidegenítési, rendelkezési tilalom valamilyen formáját (pl. nem áll-e igazságszolgáltatási foglalatás alatt, vagy nincs-e bejegyezve elidegenítési tilalommal biztosított jelzálogjog).

Feltevődik a kérdés, hogy mi történik abban az esetben, ha a bíróság megállapítja, hogy a *közvetítői megállapodás részben vagy egészben nem felel meg a jogszabályi előírásoknak*.

Abban az esetben, ha a közvetítői megállapodás csak részben felel meg a törvény rendelkezéseinek, a bíróságnak jogában áll egy részlegesen végrehajtható határozatot meghozni, mely kötelező, végrehajtható jogcímmel bír azon jogok tekintetében, melyek megfelelnek a jogszabályi előírásoknak. Az egyéb jogokat illetően, melyek nem jogszerűen szerepelnek a megállapodásban, a bíróság folytatja a tárgyalást, a PPTk 438. illetve 983. cikkelyeinek megfelelően. Fontos megjegyeznünk, hogy a közvetítői megállapodás jogszerűtlensége sosem vonja

maga után a peres eljárás elutasítását, hanem kezdeményezi annak bíróság előtti újratárgyalását.

Amennyiben a bíróság megállapítja, hogy a megállapodás tárgyát olyan jogok képezték, melyekkel a felek nem rendelkeznek, vagy amelyeket nem lehet közvetítői eljárásnak alávetni, vagy a megállapodás törvénytelen módon jött létre, illetve nem felel meg a törvény által előírt formai követelményeknek, úgy véljük, bár a törvény nem szabályozza, hogy a bíróság, egy indokolt határozattal, elutasítja a felek közvetítői megállapodás megerősítésére vonatkozó kérelmét, és hivatalból újra napirendre tűzi az ügyet a tárgyalások folytatása végett. Mivel nem létezik törvény által előírt, jogorvoslati lehetőség, ez a határozat, mint bármilyen közbenső határozat, a felettes igazságszolgáltatási szervnél megtámadható.

Elvileg, a közvetítői megállapodás elutasításának következménye az ügy újra tárgyalása kell, hogy legyen. Az újratárgyalást a felfüggesztés előtti időponttól, a fejlemények figyelembevételével kell megkezdeni. Mégis nagyon nagy odafigyelést igényel a felek közvetítői megállapodás megerősítésére vonatkozó kérelmét elutasító határozat indokolása az elhamarkodott ítélethozatal elkerülése végett. Mindezek függvényében, ha a felek egyezsége kötöttek olyan jogokat illetően, amelyekkel nem rendelkeznek, a közvetítői megállapodás megerősítésére vonatkozó kérelmüket a bíróság a felek aktív vagy passzív eljárásbeli minőségének hiányára hivatkozva utasítja el.

Önmagában véve, ha a felek az egyik tulajdonostárs távollétében egyezsége jutottak, a közvetítői megállapodás elutasítása nem zárja ki a felek azon lehetőségét, hogy egy újabb megállapodást terjesszenek a bíróság elé, amely létrejötténél már az összes társtulajdonos (még az első egyezség létrejöttékor távol tartózkodó is) jelen volt. Tehát annak a ténye, hogy egy adott ügyben egy közvetítői megállapodást a bíróság törvénytelennek minősített és elutasított, nem jelenti azt, hogy ugyanazon ügyben a felek nem köthetnek egy újabb, törvényes megállapodást, amelyet a bíróság elfogad, mivel a közvetítésnek a bírósági eljárás bármely szakaszában lehetségesnek kell lennie.

Azokban az esetekben, ha a felek a jogorvoslati keresetükben is ugyanazt a megállapodást terjesztik a bíróság elé, melyet már elsőfokon elutasítottak, akkor a fellebbviteli bíróság megalapozatlannak tekinti a kérelmet és elutasítja annak napirendre tűzését. Azonban nem szabad összetéveszteni azt az esetet, amikor a felek újból a bíróság elé terjesztik ugyanazt a közvetítői megállapodást, melyet egyszer már benyújtottak és a bíróság elutasított, a felek jogorvoslati lehetőségével, melynek értelmében az elsőfokon kihirdetett, közvetítői megállapodást elutasító határozatot másodfokon megtámadhatják, és a felettes igazságszolgáltatási hatóság dönthet akár a fellebbezés tárgyát képező határozat hatályon kívül helyezéséről és a közvetítői megállapodás elfogadásáról.

5. A büntetőügyi mediáció

A közvetítésről szóló törvény rendelkezései a büntető peres eljárások esetében is alkalmazandók, mind a polgári jogi, mind a büntetőjogi igények érvényesítése során.⁸ A büntetőeljárás keretén belül a büntetőjogi igények érvényesítése során a közvetítői eljárásról szóló törvény rendelkezései csak akkor alkalmazandók, ha a feljelentés visszavonása, vagy a felek kibékülése megszünteti a büntetőjogi felelősséget. Azon büntetőeljárásokban, melyekben megengedett a közvetítés, úgy kell eljárni, hogy a sértett ne létesítsen kapcsolatot a tettesel, kivételt képeznek azok az esetek, amikor a felek nyíltan hozzájárulnak a közvetítői szerződés megkötéséhez. A közvetítői megállapodás megkötése önmagában megalapozza a büntetőjogi felelősség megszüntetését. A büntetőperes esetén a közvetítői eljárást – a speciális törvények értelmében – a bírósági vádirat felolvasásáig lehet kezdeményezni. A büntetőeljárásban résztvevő feleket, illetve az eljárás alanyait nem lehet erőltetni, hogy a közvetítői eljárást alkalmazzák.

6. A mediátori szakképesítés megszerzése

A mediációt szabályozó törvény 7. cikkelyének értelmében az a személy lehet közvetítő, aki együttesen teljesíti az alábbi feltételeket:

- cselekvőképes;
- felsőfokú végzettséggel rendelkezik;
- 3 éves munkatapasztalattal bír;
- orvosilag alkalmas a szakma gyakorlására;
- jó hírnévnek örvend, és nem volt jogerősen elítélve olyan bűncselekményért, mely sértené a szakma tekintélyét;
- elvégezte a törvény által előírt közvetítő-szakképzést, vagy egy törvényileg akkreditált, a Közvetítői Kamara által elismert, szakirányú mesterképzést;
- a törvényeknek megfelelően engedélyezték a működését.

Gyakorlatilag bármilyen felsőfokú végzettséggel rendelkező személy, akinek van 3 éves munkatapasztalata és elvégezte a közvetítő-szakképzést, melynek főbb célja a közvetítői technikák elsajátítása és a törvénynek megfelelően engedélyezték a működését, közvetítő lehet.

---

⁸ A közvetítői intézmény bevezetése a büntetőeljárásba újabb lehetőségeket teremt a büntetőjogi felelősség elkerülésére, a büntetőeljárás megszűnésére. Lásd V. Mirişan: *Drept penal. Partea generală*, V. bővített kiadás, Universul Juridic Kiadó, Bukarest, 2017, 334-336. o. A 2006. évi 192. számú törvény 63. cikkelyének alkalmazásakor tekintettel kell lenni a Legfelsőbb Megsemmisítő Igazságügyi Bíróságnak a büntetőügyekben felmerülő jogi kérdések feloldásával foglalkozó bizottság döntésére is, amely az alábbiakat rögzíti:

- a 2006. évi 192. számú törvény 67. cikkelyének alkalmazása során, egy közvetítői megállapodás megkötése önmagában megalapozza a büntetőjogi felelősség elkerülését, ez elkülönül a felek megbékélésétől;
- az említett törvény értelmében a közvetítői megállapodás megkötésére a teljes büntetőeljárás ideje alatt lehetősége van a feleknek mindaddig, amíg a büntető határozat jogerőssé nem válik.

A bírók és az ügyészek nem lehetnek közvetítők, mivel a román jogrendszerben az ő tisztségük összeférhetetlen minden más köz- vagy magántisztség betöltésével, kivételt képeznek az egyetemi oktatói feladatok.

Az ügyvédek, jogtanácsosok, közjegyzők⁹ vagy bármilyen egyetemet végzett személyek azonban lehetnek közvetítők. A román jogrendszerben nincs összeférhetetlenség az ügyvédi és a közvetítői tevékenység gyakorlása között. *A törvény azonban megtiltja, hogy az a közvetítő, aki részt vett a felek közötti közvetítői eljárás lebonyolításában, később képviselje valamelyik felet a bírósági eljárás során, ezáltal van biztosítva a pártatlanság elvének tiszteletben tartása.*

Az a tény, hogy a törvény ennyire megengedő azon személyek szakmáját illetően, akik közvetítők szeretnének lenni, visszafogott fogadtatásra talált a jogrendszerben dolgozók, különösen a bírók körében.

A visszafogottság legfőbb oka az, hogy miután a felek egyezsége jutottak a közvetítői eljárás során, egyezségüket egy közvetítői megállapodásban rögzítik, melyet a bíróság elé terjesztenek, kérve annak jóváhagyását és akaratuk tudomásulvételét.

Léteznek azonban összetettebb jogesetek, amelyek komoly jogi problémákat vetnek fel, mint a házassági vagy örökösödési vagyonmegosztás, amelyekben szinte megvalósíthatatlan alapos jogi szaktudás hiányában minden törvényes előírásnak megfelelő közvetítői megállapodás kialakítása.

Azokban az esetekben, amikor a közvetítő a jogi tanulmányoktól távolálló egyetemi végzettséggel rendelkezik, szinte lehetetlen, hogy jogi szempontból helyes közvetítői megállapodást fogalmazzon meg.

Igaz azonban, hogy a közvetítésről szóló törvény 22. cikkelye kimondja, hogy a közvetítő alkalmazhat jogászt, fordítót és egyéb szakértőket. Továbbá az említett törvény 55. cikkelye előírja, hogy a jogilag bonyolult vagy ellentmondásos esetekben, a közvetítő a felek jóváhagyásával kikérheti az adott témában jártas szakember véleményét, de ez egy lehetőség, és *nem kötelezettség.*

Ezen indokok miatt terjedt el a joggyakorlatban az a vélemény, hogy a közvetítői megállapodás tekintetében nem előnyös, hogy ezt a szakmát bármilyen felsőfokú végzettséggel rendelkező személy gyakorolhatja.

7. Következtetések

A közvetítés fontos és hatékony intézmény, amelyet ha szakszerűen gyakorolnak, nagy előnyt jelenthet a bírói tevékenységet illetően, hiszen tehermentesíti a bírókat az olyan ügyektől, amelyekben a felek akaratukkal megegyezően, szabadon dönthetnek. Éppen ezért a PPTk 22. cikkelyében meghatározott, a bíróság aktív szerepe a tényállás megállapításában elvnek megfelelően a bíróságnak a lehető leghatékonyabb módon kell alkalmaznia a közvetítésről szóló törvény 6. cikkelyét, ismertetve a felekkel a közvetítői eljárás előnyeit és szorgalmazva ennek alkalmazását azon jogviták esetében, amelyekben a törvény ezt lehetővé teszi.

⁹ Lásd M. I. Teaca: *Drept notarial. Note selective de curs*, Pro Universitaria Kiadó, Bukarest 2018, 57. és 81. o.

Minden bizonnyal nagyon fontos a közvetítői megállapodások törvényességének bíróság általi felülvizsgálata. A bíró csak akkor hagyhatja jóvá e megállapodásokat, hogyha teljes mértékben meggyőződött arról, hogy a felek a birtokosai az egyezségben átruházott jogoknak, és hogy az eljárás során minden törvényi előírást, jogszabályt tiszteletben tartottak.

Meg kell említenünk, hogy az idők folyamán a közvetítésről szóló törvény egyes rendelkezései alkotmányellenesnek minősültek. Például a 2006. évi 192. törvény 2. cikkelye (1) bekezdésének rendelkezéseit alkotmányellenesnek nyilvánították (*„Ha a törvény másképp nem rendelkezik, a felek, természetes vagy jogi személyek, kötelesek részt venni a közvetítésről szóló tájékoztató ülésen, beleértve az illetékes bíróságok előtt megindított peres eljárásokat is, hogy a köztük meglévő bármilyen polgári jogi, családjogi, büntetőjogi és más, ezen törvény által előírt vitás helyzetet ezen az úton oldjanak meg... ”*).

Az Alkotmánybíróság megállapította¹⁰, hogy bár a hazai rendelkezések, mint a 2006. évi 192. számú törvény és a Perrendtartásról szóló Törvénykönyv (227 cikk. (2) bek. utolsó mondata), és a nemzetközi és uniós szabályozások, így az Európai Parlament és a Tanács 2008/52/EK irányelve is választható, alternatív és informális jelleggel ruházza fel a mediációs eljárást, a 2006. évi 192. számú törvény 2. cikkelye (1) bekezdésében mégis kötelezi a feleket, hogy részt vegyenek a közvetítés előnyeit bemutató tájékoztató ülésen, máskülönben a bíróság elutasítja a felperes keresetét ugyanazon cikkely (1) – (2) bekezdésének értelmében. Vagyis annak ellenére, hogy a közvetítői eljárás önkéntes jellegű, a közvetítés előnyeit bemutató tájékoztató ülésen való részvétel kötelező.

Az Alkotmánybíróság úgy véli, hogy a vitatott jogszabályi rendelkezés, mely kötelezi a feleket, hogy vegyenek részt a közvetítés előnyeit bemutató tájékoztató ülésen, felborítja a *„nemo censetur ignorare legem”* vélelmét, melynek értelmében senki sem védekezhet a törvény nem tudásával. Amennyiben egy törvény, a jelen esetben a 2006. évi 192. számú törvény, az összes módosításával együtt, megjelenik a Román Hivatalos Közlöny I. részében, az állampolgárokra a törvény ismeretének vélelme vonatkozik.

Tehát nem indokolt egy különleges tájékoztatási eljárás a törvény tartalmát illetően. Kétségen kívül, ez a kötelezettség nem teljesítése által meghatározott szankció az Alkotmány 21. cikkelyének is ellentmond, amely előírja, hogy egyetlen törvény sem akadályozhatja az igazságszolgáltatáshoz való szabad hozzáférést. A felek azon kötelezettsége pedig, hogy a közvetítés előnyeit bemutató tájékoztató ülésen részt vegyenek, teljes mértékben megakadályozza az igazságszolgáltatáshoz való szabad hozzáférés lehetőségét, mert egy „szűrőt” alkalmaz ezen alkotmányos jog gyakorlásához, és szankcióként a bíróság elfogadhatatlannak minősíti a keresetet, ami nem pusztán gátolja, hanem egyenesen megtiltja e jog gyakorlását.

Függetlenül attól, hogy hogyan vélekedünk a közvetítői eljárás intézményéről, számos előnyére tekintettel hangsúlyoznunk kell, hogy a közvetítő, a közvetítői

¹⁰ Az Alkotmánybíróság 266/2014.05.07. számú döntése, amely megjelent a Román Hivatalos Közlöny 464/2014. június 25. számában

---

eljárás kezeseként jelenik meg, amelynél a pártatlanságnak, a semlegességnek és a titoktartásnak fontos szerepe van.¹¹

---

¹¹ C. Dănilău: *Comentariu asupra principiilor de la Bangalore privind conduita judiciară*, C.H.Beck Kiadó, Bukarest, 2010; V. Mirișan: *Drept penal. Partea generală*, V. bővített kiadás, Universul Juridic Kiadó, Bukarest, 2017; Zeno Șuștac – Cristi Dănilău – Claudiu Ignat: *Medierea–Standarde și Proceduri*, Universitară Kiadó, 2009; M. I. Teaca: *Drept notarial. Note selective de curs*, Pro Universitaria Kiadó, Bukarest 2018; www.legislatiejust.ro